

Nicolae Grigorescu a fost unul dintre cei mai mari pictori români. După o timpurie ucenicie (1848-1850), în atelierul pictorului ceh Anton Chladek, la București, execută icoane pentru bisericile din Băicoi (1853) și Caldarusani (1854-1856), și picturi murale pentru bisericile Zamfira (1857) și Agapia (1858-1861).

La intervenția lui Mihail Kogălniceanu, care îl întâlnește pe artist la Agapia, primește în 1861, o bursă de la Ministerul Moldovei, pentru a studia la Paris. În 1862-1863, frecventează atelierul lui Sebastien Cornu, unde este coleg cu Renoir. Face copii la Luvru, după panzele lui Gericault, Rubens, Rembrandt ș.a. În cursul verilor, până în 1869, lucrează la Barbizon, în alte locuri din preajma Parisului, în atmosfera cultului pentru pictura în plein-air, ce pregătește apropiata afirmare a impresionistilor. Expune la Salonul parizian (din 1868), la Expozițiile artistilor în viață din București (începând cu 1870) și la expozițiile organizate (din 1873) de "Societatea Amicilor Belor-Arte". În anii 1873-1874 face o călătorie de studii prin Italia, Viena, Grecia și Constantinopol. Ia parte, ca pictor de front, la războiul de independență din 1877-1878, făcând numeroase desene ce vor sta la baza unor compoziții. Din 1879 până în 1890, lucrează îndeosebi în Franța, fie în Bretania, la Vitre, fie în atelierul său din Paris. Revenit în țară, deschide mai multe expoziții personale la Ateneul Român (1891, 1895, 1900, 1901, 1902, 1904). Construiește, la Câmpina, o casă,

devenită apoi muzeu. Într-un moment decisiv pentru constituirea culturii României moderne - în poezie se afirmă geniul lui Eminescu - pictorul întreprinde o spectaculoasă inovare a limbajului plastic. Cu o formare în care recunoaștem filonul tradițiilor picturii murale, de care se apropie în primii ani ai tinereții, și, deopotrivă, experiențele impresionistilor, Grigorescu se manifestă, în diverse genuri, cu o autoritate al cărui ecou se va prelungi în secolul al XX-lea, chiar și după dispariția pictorului. Este primul dintre fondatorii picturii române moderne -

Vas cu flori de măr,
ulei pe lemn

Țărăncă norcând,
ulei pe pânză

urmat curand de Andreescu si Luchian - si numele sau devine un simbol pentru tinerele generatii de artisti care, in primele decenii ale acestui secol, cautau sa identifice si sa aduca in lumina valorile profund definitorii ale spiritualitatii romanesti. In portrete (D.

Grecescu, Carol Davila, Andreescu la Barbizon), autoportrete, compozitii inspirate de experienta participarii la razboiul de independenta (**Atacul de la Smeșdan**, Rosior calare, Scenele cu prizonieri turci), in seria de "Care cu boi", in peisajele realizate in tara sau in timpul calatoriilor in strainatate (La Posada, Pescarita din Granville, Raspantie in oras la Vitre, Batrana din Brolle, Bordei in padure, Peisaj de toamna) se impun aspecte ale unui stil si ale unei viziuni inconfundabile. Exercițiul lucrului in aer liber aduce paletii sale luminozitate, iar modulii de constructie plastica o inedita imbinare intre rigoare si spontaneitate. Realul asupra caruia isi indreapta atentia pictorul isi pastreaza, in datele esentiale, configuratia, dar acest lucru se produce in "geometria secreta" a compozitiei, in planul profund al compozitiei, pentru ca la suprafata se face simtit jocul incidentelor, energia tusei care involbureaza pasta.

Aceasta placere a inregistrarii concretului aflat sub fluxul schimbator al luminii, il mentine pe artist intr-un permanent interes fata de ansamblul lumii vizibile, careia nu-i exploateaza elementele pitoresti, ci ii subliniaza doar valorile in contextul ambiantei devenite familiare.

Pictura lui Nicolae Grigorescu la Agapia

Ceea ce conferă o valoare deosebită bisericii Mănăstirii Agapia este pictura interioară, realizată la numai 20 de ani de marele pictor național Nicolae Grigorescu, între anii 1858-1862. Opera lui Grigorescu sintetizează

tradiția bizantină și stilul neoclasic, cărora li se adaugă elemente specific românești. Pentru realizarea portretelor sfinților sau ale Mântuitorului, pictorul pleacă de la modele vii, adică preoții slujitori ai mănăstirii, călugărițe, țărani și copii din satul Agapia.

Nicolae Grigorescu (1838-1907), autoportret

Născut într-o familie mare și săracă, în anul 1838, Nicolae Grigorescu a avut o pasiune deosebită la început pentru pictura de icoane. După cum îi mărturisește și lui Vlahuță, de la frageda vârstă de zece ani a fost ucenicul unui pictor ceh din București și picta icoane pe care le vindea mai apoi în obor, pentru a-și întreține familia. Pasiunea sa pentru icoane și zugrăvitul lor era uriașă, după cum însuși pictorul o recunoștea:

În perioada în care la Agapia aveau loc lucrările de restaurare conduse de maica stareță Tavefta Ursache, Grigorescu se afla la Mănăstirea Neamț, unde picta icoane. O astfel de icoană ajunge pe mâinile stareței de la Agapia, care îi propune pictorului să zugrăvească interiorul bisericii "Sfinții Voievozi". Se spune că proba propriu-zisă dată de Grigorescu este "Icoana Maicii Domnului", expusă în sala a doua a muzeului mănăstirii. Contractul dintre Grigorescu și Agapia, prevedea printre altele: "...Icoanele din catapeteasmă vor fi zugrăvite chiar cu mâna mea și le voi face cât se poate mai bine și cu vopselele cele mai bune. Toate tablourile de pe pereți în biserică, însemnate în listă vor fi zugrăvite tot de mâna mea, silindu-mă a face fiecare istorie completă, după descrierea Sfintei Scripturi..." (text preluat după fotocopia contractului, existentă în muzeul mănăstirii).

*'Maica Domnului', pictură de N. Grigorescu,
cu care a câștigat în 1858 dreptul de pictare a bisericii*

În pictarea bisericii Agapiei, Grigorescu avea să se abată de la canonul bizantin, care în secolul al XVI-lea era urmat cu strictețe de zugravii mănăstirilor Voroneț, Humor, Moldovița sau Sucevița. Lucrând în stil neoclasic, Nicolae Grigorescu aduce o serie de elemente novatoare izvorâte din propria concepție despre artă, din realitățile locale, dar și din marile opere ale titanilor Renașterii: Rafael, Leonardo Da Vinci, Tizian etc.

Realismul din pictura lui Grigorescu este descris și de către scriitorul Alexandru Vlahuță, care remarca: "Sfinții lui Grigorescu sunt vii, omenește vii, și destul de sfinți, prin expresia de bunătate, de îndurare și de evlavie pe care pictorul a știut să le-o dea, fără să-i desfigureze, fără să-i bizantinizeze prea mult, înțelegând instinctiv că un sentiment ceresc nu poate decât înfrumuseța o figură omenească". Astfel se explică vivacitatea chipurilor și a coloritului, mișcările pline de grație, de omenesc și de dinamism, dar care emană o ușoară idealizare.

'Iisus Hristos pe Golgota, înainte de răstignire', pictură murală

În icoanele din catapeteasmă, dar mai ales în portretele și compozițiile murale, domină o puternică idee de realism și de viață, de autenticitate și de mișcare. "Îngerul părăsindu-l pe Tobie", inspirată din Rembrandt și pictată în partea superioară a zidului dintre pridvor și pronaos, "Punerea în Mormânt a Mântuitorului", executată după Tizian pe arcul dintre pronaos și naos, "Cina cea de taină" din catapeteasmă, "Sfânta Treime" din bolta pronaosului, "Ruga în Grădina Ghetsimani", "Iisus ducându-și Crucea spre Golgota", "Ieremia plângând ruinele Ierusalimului" sunt doar câteva dintre picturile de la Agapia care uimesc prin expresivitatea lor. Pe zidurile de nord și de sud ale naosului, în apropierea absidelor laterale, Nicolae Grigorescu a zugrăvit două portrete de mari proporții, cele ale sfinților Teodor și Eustațiu, sfinți militari - unul dac și celălalt roman - simboluri ale originii poporului nostru. Nici o compoziție nu reușește să pună în evidență geniul și gândirea artistică a lui Nicolae Grigorescu așa cum o face "Intrarea Mântuitorului în Ierusalim", o scenă monumentală ce domină peretele sudic al pronaosului.

"Fete lucrând la poartă"

Evreul galitian, ulei pe pânză

“Car cu boi”

Soția pictorului, ulei pe lemn

Stradă la Vitre, ulei pe lemn

Peisaj cu câmpie de fân, ulei pe pânză